СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 177. Джерзи Ситі, Н. Дж., вівторок, 2. серпня, 1927. VOL. XXXV. No. 177. Jersey City, N. J., Tuesday, August 2. 1927. THREE CENTS

ТРИСТАМІЛІОНОВИЙ ДОПОМОГОВИЙ ФОНД ДЛЯ ФАРМЕРІВ

ПРЕЗИДЕНТ КУЛИДЖ ПОГОДЖУЄТЬСЯ НА ПРЕДЛОЖЕННЄ ЦЕЇ СПРАВИ КОНҐРЕСОВИ.

РЕПІД СИТІ, Савт Дакота, 31. липня. — Справа допомоги фармерам набирає остаточно реальної форми. Уряд згодився предложити на найблищій сесії Конґресу закон про асиґнату з державної каси $300,000,000, призначених на допомогу фармерським кооперативам. З тої суми має бути вжито $25,000,000 на будову складів і молочарень, а далі таку саму суму буде можна витратити на переведення пляну. Решта себто $250,000,000 піде на властиву допомогу.

В той спосіб думає уряд звести справу допомоги фармерам на властиву дорогу. Справа стабілізації цін на фармерські продукти перейде в руки самих фармерів. На днях відбудеться тут конференція, в якій возьме участь президент Кулидж та визначні республиканські сенатори та секретар торговлі Гувер. Кулидж вже одобрив той плян, а на конференції будуть обговорені тільки детайлі.

Новий проект допомоги фармерам предбачує Федеральну Фармерську Раду, яка буде складатися з трох членів, а яку назначить президент і секретар хліборобства.

Через ту допомогу не буде ніякої шкоди для консументів. Фармерські подукти не подорожіють, тільки самі фармери переберуть розпродажу фармерських продуктів в свої руки.

ҐОВЕРНОР СМИТ ВИПРАВДУЄТЬСЯ ЗІ СВОЄЇ ГОСПОДАРКИ.

ЦИФРАМИ ЗБИВАЄ СВОЇХ ВОРОГІВ, ЩО ЗАКИДУВАЛИ ЙОМУ РОЗТРАТНУ ГОСПОДАРКУ І НАДМІРНЕ ПОДАТКОВЕ ОБТЯЖЕННЄ СТЕЙТУ.

ОЛБАНІ, 31. липня. — В своїм річнім фінансовім стейтменті виправдує себе ґовернор Смит перед закидами республиканської опозиції, яка осуджувала його фінансову господарку, заповідаючи великий дефіцит на біжучий рік.

Ото ґовернор Смит виказав, що новий фіскальний рік зачинає з касовою надвижкою в сумі $13,965,345. Збільшенне податкових тягарів виправдує Смит побільшенням видатків на такі цілі, як школи і дороги. Бо з $135,961,870 видатків припадає на допомогу школам $71,778,225, на удержанне доріг $27,901,068, а на інститути для умово хорих $12,016,423.

Смит каже в своїм стейтменті, що він не боїться ніякої критики своєї господарки, бо він знає, що публика нарікає на податки тільки тоді, коли бачить, що з тих податків нема ніякого хісна.

ЧЕЙМБЕРЛИН ЗЛЕТИТЬ З КОРАБЛЯ ЛЕВАЙЯТАН.

БУДЕ ЦЕ ПЕРША СПРОБА ПЕРЕВОЖЕННЯ ПОЧТИ ЛІТАКОМ З КОРАБЛЯ.

НЮ ЙОРК, 1. серпня.—Кларенс Чеймберлин, що перелетів на Беллянка аеропляні через Атлянтійський океан з Ню Йорку до Німеччини, відїхав сегодня рано о год. 1.15 на корабли Левайятан на повне море, щоби рано о год. 7.30 вилетіти з корабля.

На корабли побудовано для тої цілі спеціяльний „літаючий міст", звідки злетить Чеймберлин, який вже оглянув міст і зазначив, що його конструкція досконала. Цим разом Чеймберлин не забере ніякої почти, бо це пробний лет, а до того корабель пливе до Европи. Коли одначе лет вдасться, буде це пристосовано опісля до правильного висилання і відбирання почти з кораблів на мори. В той спосіб приспішиться висилка писем до Европи о один день або й більше.

В ПОГОНІ ЗА ДЕШЕВОЮ ҐАЗОЛІНОЮ.

ВСІ ХОТІЛИ НАБРАТИ ҐАЗОЛІНИ НА ЗАПАС ПЕРЕД ПІДНЕСЕННЄМ ЦІНИ.

ШИКАҐО, 31. липня. — Понад 3,000,000 ґальонів ґазоліни закуплено в Шикаґо за одну тільки неділю, себто втрое більше, як буває в звичайний літний недільний день. Сталося це тому, що з слідуючим днем має бути вже піднесена ціна на ґазоліни о 2 центи на ґальон. Кождий хотів набрати на запас. З 350,000 автомобілів поспішилося понад 300,000 автомобілів закупити дешевшої ґазоліни.

ГИМН ДЛЯ ЛЕТУНІВ.

НЮ ЙОРК, 1. серпня. — Товариство гимнів оголосило премію в сумі $100 за найкращий гимн в честь летунів. Трох протестантських священиків буде рішати про нагороду. Товариство рішилося на видание такого гимну з приводу того великого ентузіязму, який викликав лет Линдберґа.

ПРОПАВ В КУЩАХ НАШИЙНИК ВАРТОСТИ $60,000.

НЮ ЙОРК, 1. серпня. — Арештований Джеймс Френсис, відомий як „Бостон Билли", признався, що він кинув в придорожні кущі вкрадений в Кинґс Парк, Л. Ай., нашийник вартости $60,000. Зробив він це тому, що боявся поліції, яка гнала за ним і яка, як він думав, буде перешукувати його автомобіль і його самого. Поліція одначе тоді його не пізнала і перепустила. Коли за кілька днів Френсис повернув до Деріен, Конн., щоби відшукати нашийник, не міг вже його знайти. За відшукання нашийника назначена нагорода в сумі $3,000.00.

СТРАЙК МАЙНЕРІВ У НАНТІКОК.

НАНТІКОК, ПА., 26. липня. — Вчера 500 майнерів, занятих у Вест Нантікок Кол Ко., вийшли на страйк. Причиною страйку є це, що компанія впровадила нові вози, які є більші від попередних і майнерам приходиться добувати більше вугля, щоби виповнити ці вози, а робити їм приходиться за ту саму заплату. Майнери вийшли отже на страйк, домагаючися підвищення заплати від воза.

СУДОВОЮ ДОРОГОЮ ДОБИВАЮТЬСЯ ҐРОШИЙ НА УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ.

НЮ ЙОРК, 29. липня. — На домагання урядів Січий Богдана Хмельницького та Чорноморської потягнено до судової відповідальности п. Іллю Шкварка за повернення на власний ужиток суми 61 долярів, зібраних минувшого року на базарі в Січи на українських інвалідів.

П. Шкварка арештовано в вівторок у мешканню гр. Івана Редчука. Після вступного переслухання судля, взявши під увагу, що тут ходить о гроші, зібрані на таку благородну ціль, як на допомогу інвалідам, постановив поставити обвиненого перед лаву присяглих суддів. П. Шкварка випущено на волю по зложенню „бейла" в сумі 1,000 долярів; „бейл" зложив гр. Іван Редчук.

ХЛОПЕЦЬ ЗАСТРІЛИВ ДРУГОГО.

Олд Фордж, 27. липня. — Вчера вечером 16-літній італійський хлопець, Домінік Россі, пострілив 8-літнього Анджеля Фільоманті. На вратовання постріленого слаба надія. Арештований Россі оправдується, що малий Фільоманті дерся з ним за револьвер, який вистрілив випадково. Россі вийшов на подвіря з набитим револьвером, аби стріляти щурів.

КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ЗБУНТУВАЛАСЬ ПРОТИ КП(Б)У.

Харківська ґазета „Вісти" приносить в 152-гім числі довжезні резолюції управи Комуністичної Партії (большевиків) України проти такої самої партії на Західній Україні. В тих резолюціях розкривається, що в нутрі самої комуністичної партії на Україні повстав розкол. Комуніст Шумський, якого недавно нагнали зі становиска комісаря освіти, старався ширити по Україні „українізацію" і вимагав від Москалів, щоб вони вчилися по українськи. Це їм не подобалося і його усунено за так званий „націоналістичний ухилизм". По старому звичаю вислано до комуністів в Галичині делеґата з домаганням, щоб і вони ухвалили нагану Шумському. Галицькі комуністи того не зробили і тепер Комуністична Партія України кличе Комуністичну Партію Польщі, якій Галичане підлягають, щоб вона зробила з ними порядок.

НЕДОСТАЧА МЕШКАЛЬНИХ ДОМІВ У НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 29. липня. — Зі статистичного звіту оголошеного днесь показується, що у Німеччині 3 міліони людей не має де мешкати. У звіті зазначується, що держава буде потребувати 600,000 апартаментів, щоби помістити у них рівне число родин, складаючихся з 4 до 5 осіб.

На збудовання потрібних мешкань буде потреба 30,000,000 марок (около $7,500,000) і ніхто з державних мужів не може придумати пляну, в який спосіб зібрати так величезну суму.

ЖІНКА КОНЗУЛЕМ У ПАЛЕСТИНІ.

ЄРУСАЛИМ, 29 липня. — Палестина дістала першого консуля жінку. Є нею панна Френкель, секретарка голяндського банкира і сіоністичного провідника, Якова Канна, яку назначено конзулем у Єрусалимі. Вона займе місце Канна, що вибрався на довшу відпустку.

РАДЯНСЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІНІСТЕР ВІДВІДУЄ ЖИДІВСЬКІ ОСЕЛІ.

МОСКВА, 13. липня. — Український радянський міністер Шліхтер відвідав недавно жидівські оселі у полудневій Україні і тепер видав звіт про те, що там бачив. Міністер рішучо заперечив поголоски, що жидівські купці беруть землю, яку уживають як помічне средство до ведення торговлі по містах. Рівнож заперечив він, що Жиди не обробляють самі землі, але уживають до сего наємних робітників. Міністер відвідав простір обіймаючий 13,000 десятин землі, на яких находиться тепер 630 жидівських оселъ. Оселювання Жидів на землі почалось під кінець 1925 р. З днем першого липня сего року 82 процент цілих родин поселенців працювало вже при оброблюванню землі.

Правда, що між поселенцями є кілька осіб, що попередніше були великими купцями, однак се є зникаючі виїмки. У жидівській рільничій области є 28 осіб, позбавлених права голосовання, позаяк були великими торговцями, а лише три особи за те, що торгували у нових оселях, а чотири особи тому, що послугувалися наємними робітниками.

Шліхтер не надибав ані одного Жида, якийби винаймив свою землю другому фармерови. Щоби однак запобігти сему видав міністер розпорядження, забороняюче винаєм землі. Сусідуючі з Жидами селяне часто ошибаються, коли кажуть, що правительство дає Жидам запомоги і тому завидують їм. В дійсности такі запомоги одержують Жиди із заграниці, від жидівських орґанізацій. Дальше стверджує міністер, що відносини між українськими селянами, а жидівськими поселенцями поправляються. Діється се тому, що селяне бачать, що Жиди виконують фармерську працю дуже успішно, працюючи на ріллі самі, без ніякої посторонної помочі.

АМЕРИКАНСЬКИЙ МАНТІЙ.

В однім селі ходорівського пов. селянка Загробельна два роки висилала гроші своєму мужеві до Арґентини, який вічно плакав в листах, що лежить недужий. Згодом виявилося, що ці листи писав якийсь його знайомий, бо Загробельний помер у шпиталі в Ню Йорку.

ЯК ГОЛЯНДЦІ ПОБІЛЬШУЮТЬ УПРАВНУ ПЛОЩУ?

Від триста літ Голяндці борються з морем. До цього примушують їх обставини. Край невеликий, а число населення росте з року на рік. Велика скількість Голяндців виїзджає до кольоній за море. Та вже така природа у людей, що найрадше держаться рідної землі. Отже щоби було на чім жити, Голяндці взялися осушувати болота, озера. В давніщих часах втратили Голяндці 800 тисяч морґів орної землі, яку залляло море. Вони завзялись і відібрали втрачену площу з процентом: при помочі відповідно будованих гребель і шлюзів вони осушили півтора міліона морґів. Тому Голяндці залюбки повторюють приповідку: „Бог сотворив світ, але Голяндію сотворили Голяндці". — В останніх часах постановили Голяндці висушити велике озеро — море Зюйдерзее, величини четвертини краю. Про це думали вони вже 250 літ. Та поважно до переведення в життя взялися Голяндці щойно тепер. Довго працювали інжинїри над пляном. І 14. червня 1918 р. інж. Лелі, тоді міністер публичних робіт, оповістив декретом, що Зюйдерзее „закрите для риболовлі і мореплавби, бо воно підлягає осушенню". І від кількох літ будується гребля, яка відділить Зюйдерзее від Північного моря, а опісля воно буде зведене до величини невеликого озера, з якого воду будеться спускати в море при помочі 25 шлюзів. Кошти осушення будуть виносити 580 міліонів ґульденів, т. є. понад два міліярди польських золотих. Таким чином здобудуть Голяндці нових 224,000 гектарів управної землі.

ҐРІМ УБИВ ЧОЛОВІКА В ВАКАВ, САСК.

Підчас страшної бурі і хмаролому в Вакав, Саск., в четвер, 16. липня, убив ґрім одного чоловіка і скалічив другого, а також потряс старою жінкою. Упав і град, що декуди зробив шкоду на сто процент. Убитий називався Еміль Баренський. Він стояв в дверях заїздної стайні враз з Миколою Куликом і одною старою жінкою. Кулика ґрім спаралїжував, але в шпитали він приходить до себе. Так само приходить до себе і жінка.

ПРИМХИ ТЕМПЕРАТУРИ В С. Р. С. Р.

У Криму така спека, що готова знищити всю городину та тютюн. В околиці Смоленська впав град завбільшки голубячих яєць і знищив все збіжжа. Зате на кірґізькій територїї така студінь, що все померзло.

ПРИНЦ КАРЛО НЕ ЗРІКСЯ ПРЕТЕНСІЙ ДО ПРЕСТОЛА

БУДЕ ПОВИНУВАТИСЯ ПОКЛИКОВИ РУМУНСЬКОГО НАРОДУ.

ПАРИЖ, 30. липня. — Бувший наслідник румунського престола, принц Карло, повідомив днесь представителя Ессошіейтед Пресс, що він все ще уважається претендентом до румунського престола. Своє зречення престола, яке Карло підписав через свого уповноважненого представника, а яке проголосило румунське правительство дня 4. січня 1926, уважає Карло тепер за вимушене, а тимсамим і за необовязуюче його.

Карло заявив рівночасно, що він уважається за управненого до особистої інтервенції, хотяй при тім полишається льояльним румунським патріотом.

„Колиб румунський нарід видав до нього поклик, то він є тої гадки, що його обовязком буде повинуватися сему покликови".

Сейчас, по одержанню сеї вістки звернулася Ессошіейтед Пресс телефонічно з прозьбою о її потвердження та небаром і одержала його з палати принца.

БРАТІЯНО ПРОТИВИТЬСЯ ЇЗДІ КОРОЛЕВОЇ МАРІЇ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

БОЇТЬСЯ ЗРОСТУ ЇЇ ВПЛИВІВ.

БУКАРЕШТ, 31. липня. — Пропонована подорож королевої, вдови Марії, до Злучених Держав сталася тепер найголовнішим питанням румунської політики, яке навіть поставило на другий плян можливий поворот принца Карла до Румунії.

Премієр Братіяно противиться тій подорожі як найзавзятійше, головно через те, що тим способом зрослиби впливи королевої Марії в Румунії і вона запевнилаби собі місце в реґенції, колиби їй повелось дістати в Америці позичку для Румунії, якої Румунія так дуже потребує.

ПРИНЦ КАРЛО ХВАЛИТЬ СВОГО БАТЬКА.

КАЖЕ, ЩО ВІН ПОВИНЕН ЗВАТИСЯ „ФЕРДИНАНД ЛЬОЯЛЬНИЙ".

ПАРИЖ, 31. липня. — Румунський принц Карло оголосив статтю у парижських часописях, у якій вихвалює під небеса характер свого покійного батька, короля Фердинанда. Насамперед нарікає у ній, що жорстока доля не позволила йому бачити батька перед смертю, та бути присутним на його похоронах. Дальше каже він, що його батько був дуже повздержливий у видаванню рішень, боючись, щоби не зробити чогось несправедливого. Його пановання можна поділити на три періоди: Від 1914—1916 період невтральности, підчас війни; від 1916 до 1919 період воєнний і від 1919 до 1927 період відбудови знищеного краю і внутрішнього скріплення держави.

В першім періоді він був невтральний на зверх, хоч в душі був приклонником аліянтів і чекав лише на рішення народу, щоби отверто піти за аліянтами. У другім періоді мав він терпіти разом з народом воєнні лихоліття свого краю і жити як вигнанець поза границями краю. Він не підписав миру у Букарешті, хоть його ратифікував безсильний парлямент, бо знав, що він, як вимушений Німцями, не удержиться. За то третій період се був тріюмф короля і народу і значного побільшення краю, що має тепер 18 міліонів мешканців.

Загарбаннє чи прилученнє Бесарабії зове Карло добровільним і згідним з бажаннєм населення, бо його мав ухвалити молдавський парлямент, хоч ся „ухвала" була подібна до ратифікування мира з Німцями. Карло хвалить також свого батька за надання краєви загального права голосовання, хоч деякі румунські політичні партії приписують собі здобуття того права. Хоч з походження римо-католик, „в інтересі династії" охрестив Фердинанд своїх дітей у православній вірі. При кінці свого писання каже Карло, що його батько так демократично настроєний, що хотів, щоб кожний нарід під румунським пановаінєм визнавав свою віру і уживав всегда своєї матірної мови, хоч всі знаємо, що в Румунії мається справа якраз противно.

Оттак вихвалює „блудний син" свого покійного батька, короля Циганів, під якого пануванням мав місце найстрашніший утиск усіх національностей, що проти волі ввійшли в склад ніби-то „Великої Румунії".

ПОЛЬЩА БІЛЬШЕ СПРОВАДЖУЄ ЯК ВИВОЗИТЬ.

Зі звіту заграничної торговлі Польщі за май показується, що те „моцарство", себто великодержава, як звуть свою державу Поляки, спровадила у маю усіх товарів за 163,814,000 злотих, а вивезла лише за 114,177,000. Найважніщим продуктом, який спроваджує Польща, є середники поживи, яких Польща спроваджує за 57,316,000; від Нового Року їх привіз збільшився о 40,000,000 злотих. Польська індустрія в послідних часах значно оживилась. Привіз до Польщі звірячих продуктів, головних сирих і виправлених шкір, який виносить 10,168,000, виказує зріст о 80 процент, почавши від Нового Року.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАНЕПАД ЦЕРКОВ ЧИ ЧОГО ДРУГОГО?

Організація Межицерковна Конференція, що лучить в одну цілість всі протестантські церкви в Америці, проголосила сими днями звіт зі стану членства сих церков, з якого вона робить для себе сумні заключення.

Зі звіту показується, що 13 віроісповідань, що належуть до Конференції, мало понад 15 мілїонів членів, а за рік стратили разом 268 тисяч. Колиб так тратили членів усі церкви, які й до Конференції не належуть, то за рік страта в церквах Америки виносилаби до пів міліона членів.

Найбільше потерпіти мала організація Презбитеріянська Церква Злучених Держав, яка втратила за 6 років 300,000 членів. Великі втрати мали також методиска епископальна церква та лютерани.

Ще цікавійшим від сього факту втрати членів є розгляд причин сього явища. Одною з найголовнійших причин має бути війна. Заява дуже цікава, бо в час війни всі церкви хвалилися великими доспіхами. Тепер вони кажуть, що війна мала страшний вплив на християнські церкви. Другою причиною має бути матеріялістичність сього віку; мовляв, люди дбають тільки за наживу, а не дбають за моральні добра. Як дальшу причину подають також недбальство або невміння проповідників.

Та се все видай не дотикає найголовнійшої причини, якою є не що нічого, як якраз сей факт, що церкви ще й по нинішній день сваруться між собою за всякі питання правовіря, а занедбують головні питання людського життя. Вже те само, що кожда з тих 13 церков, що належуть до сеї Конференції, вважає себе розумнійшою від кождої другої та вважає свою характерну признаку, чи той хрест, чи спосіб вибору духовеньства, чи що там, головною умовою спасення, мусить викликати відразу в богато думаючих людий, які ждуть від церкви розгязання основних питань життя, а не таких благих теольогічних спорів.

На се саме вказує й той факт, що послідними часами в Америці починають рости й набирати впливу зовсім нові церкви, які не кладуть натиску на віроісповідні ріжниці між вірами, які людий мусять розєднувати, але на ті загально людські ідеали, які людий можуть зближувати та обєднувати.

ГОЛОСИ ПРЕСИ.

БОРОТЬБА З НАЦІОНАЛІЗМОМ В КП(Б)У.

Недавно писали ми про переслідування Галичан на Радянській Україні, а ще перед тим про затяжну боротьбу, яку веде КП(б)У з т. зв. українськими націоналістичними ухилами у своїх же рядах. Зокремаж широко бговорювали ми боротьбу з літературною групою комуністичних письменників, що згуртувалася була під проводом Хвильового, а до якої потім врахували комуністичні ортодокси також б. Наркома Освіти Шумського. Та не знали ми тоді про те, що з тими подіями звязане також переслідування Галичан, а в тому числі і Галичан-комуністів. Та вже тоді висловили ми здогад, що переслідування Галичан можна пояснити собі хіба тим, що вони мають глибоко у собі вкорінене національне почуття. Ми не помилялися!

Бо ось все добре поінформований орган чеського міністерства закордонних справ „Прагер Прессе" приносить у числі з 5. липня знамениту кореспонденцію з Москви, в якій чорне на білому стоїть:

„Харківська преса опублікувала декларацію центрального комітету комуністичної партії большевиків України, заадресовану до виконавчого комітету комуністичного інтернаціоналу в Москві **в справі ріжниці думок**, що виникла між незначною групою членів комуністичної партії під проводом бувшого народнього комісаря освіти **Шумського** і партією дотично проводження національної політики. Декларація осуджує „фальшиві" погляди групи, яка домагається **нагальної українізації** російської й інших національностей на Україні. Дальше в декларації говориться про те, що Шумський вів уперту, систематичну боротьбу з центральним комітетом. Група не мала ніякого відтуку в партійних кругах на Україні, зате здобула деяку **симпатію в частині східно-галицьких комуністів**, підсичуваних усякими поголосками й невірними інформаціями українських націоналістів. Кінчиться декларація заявою про конечність кріплення **боротьби з українським націоналізмом**, як і з російським шовінізмом".

Не маючи під рукою харківських газет з перших днів липня, ми не можемо познайомитися з оригіналом тієї декларації. Та вже наведене в горі заграничним органом вистарчає, щоби зрозуміти, в чому діло. Отже комуністичні ортодокси бояться навіть галицьких комуністів тому, що вони прихилилися до поглядів Шумського на завдання національної політики на Україні. Наслідком того репресії проти усіх Галичан та вивоження їх поза межі України.

Ціла історія найкраще доказує, чим надихана в своїй більшости теперішня диктаторка України КП(б)У у відношенні до української національної справи. А тут, у нас городять усякі звеличники „національної" державности на Україні про єдиноспасаємість комдиктатури для українського народу. Вони ту партію вихвалюють, вибілюють усіми можливими засобами та мовчать про те, що вона навіть східньо-галицьких комуністів нищить і переслідує за те, що вони мають ясніше і скристалізоване національне почуття.

Описані факти наглядно доказують, що там під диктатурою московських комуністів не може бути й мови про здорову і розумну національну політику. Для більшости комуністів з КП(б)У національна політика відносно Українців заключається в тому, щоби навіть при допомозі формальної українізації, тобто при допомозі української мови цілковито згнобити та знищити в народі всяке почуття національної окремішности та відрубности від Москалів, а натомісць защепити в них якесь непридорне анаціональне почування інтернаціоналізму, а точніше всеросійського патріотизму. Це комуністи проводять там послідовно у школах, клюбах і всяких інших освітних чи політосвітних установах, та вмовляють у кожного Українця, що він в першій мірі член „великої сімї світового пролетаріяту", громадянин „великого Радянського Союзу", а щойно потім член українського народу.

Ясно, що таким „наукам" противляться навіть нечисленні у КП(б)У українські комуністи. Та їх за це не гладять, але сильно карають і стараються їх перш за все ізолювати від населення, знаючи, що вони мають, цілком природно, далеко більший вплив на нього як московські накзні комісарі.

Ось і дальший розвиток затяжного процесу боротьби ортодоксів з Хвильовими, Шумськими, ну і накінець з... Українцями-галичанами, навіть тоді, коли вони комуністи і члени партії. Такі речі повинні собі добре взяти до серця передусім ті, яким теперішня політика КП(б)У на Україні стала найвищим політичним „ідеалом". („Діло").

ДЛЯ КОГО СТВОРЕНО ОКРЕМУ РЕСПУБЛИКУ?

Національний склад населення Молдавської республики.

Так звана „Молдавська" Республика на пограничу Бесарабії обнимає просторінь 8.123 квадратових кільометрів, має 758 селищ, організованих в 211 сільських радах, поділених на 11 районів, і містечок, з яких місто Балта є столицею республики.

Населення в республиці було на 1-го січня 1926 року 560,459, з того на 5 містечок припадало 66,618 голов.

Відносно національного складу населення в республиці довідуємося з спеціяльної статистичної публікації (Молдавська автономна соціялістична республика, Харків, 1926, вид. Центрального Статистичного Управління), що в семи районах на одинадцять, Українці становлять „найчисленнійшу" національність (Ананівський, Балтський, Бирзульський, Камянський, Кодимський, Вікнянський, Рибницький).

Молдаване є „найчисленнійшою" національністю в решті чотирьох районів, при чім у двох з них Українці стоять на другому місці по Молдаванах (Дубосарський, Слободзейський), в одному Німці стоять на другому місці (Григоріопільський), а в одному Росіяне (Тираспольський).

Термін „найчисленніша" національність уживається дотичною публікацією Центрального Статистичного Управління за браком точної національної статистики, й означає, що „найчисленніша" національність становить в дотичному районі абсолютну, зглядно релятивну національну більшість.

З статистичної табельки бачимо, що в містах молдавської республики Молдаван майже нема, крім одного Ананієва, а в столиці республики Молдаване становлять одну десяту процента населення (на тисячу Жидів, Українців, Москалів і т. д. є там „аж" один Молдаванин).

Релятивну більшість в містах мають Росіяне, за яких очевидно багато записано й Українців; на другому місці стоять Жиди, а на третьому Українці, становлячи одну пяту частину населення міст. Молдаван у всіх пяти містах всього 3.1%.

На підставі урядових статистичних даних слід ствердити, що територія Молдавської республики в двох третіх частях є населена переважно Українцями і тільки в одній третій частині переважно Молдаванами, а в міських центрах майже нема Молдаван. Чомуж тоді ця територія називається молдавською республикою?! („Новий Час").

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

299.

Бр. св. Юрія в Шикаго, Ілл., відділ 379. У. Н. Союза.

Хвальний Заряде! — Члени нашого відділу зложили добровільно на Сиротинець У. Н. Союза $20.00, які я висилаю на Вашу адресу враз зі списом жертводавців. Ми розуміємо, що самими голими словами і добрими порадами Сиротинця не збудуємо. Як до тої справи не приложимо свого серця і гроша, то й до кінця нашого життя наші очи не побачать сеї інституції, яка нам є конечно потрібна. — С. В. Пилипів.

300.

Бр. св. Михаїла, в Стейплетон, Н. Й., відділ 211. У. Н. Союза.

Хвальний Заряде: — Наше братство не жертвувало доси на Сиротинець У. Н. Союза много, бо лише $72.50 до сих пор, бо не могло. Ми поставили сього року місцевий Народній Дім і маємо великий довг на сім домі. Але наші члени, котрі є свідомими Українцями і дбають за українську будучність, не забувають і за Сиротинець У. Н. Союза. Минувшого мітінгу (10. липня ц. р.) ми зібрали на ту ціль $9.00, але будемо старатись, аби на другий раз зібрати більше. Жалко лише на серці, що між нами є такі члени, котрі самі на народну ціль нічого не дадуть, а ще й иньших відраджують давати. Тут так говорили, що в Ню Йорку є один відділ У. Н. Союза, який має понад 250 членів, а вони ще нічого не дали, лише чекають, аж Сиротинець зачне будуватися, то тоді вони дадуть. Як се тут говорилося, то наші члени цофнулися назад. Але нас пару добрих членів і щирих Українців не оглядалися на ніякі нюйорські чи які-там иньші недбалі відділи, а жертвували, що могли, на українське прибіжище для наших дрібних сиріт і немічних старців. — Григорій Юрків, секр.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СТ. ЛУІС, МО. Отсим повідомляється членів Бр. св. Волод. Великого, від. 179, що спеціяльний мітінґ відбудеться в неділю, дня 7. серпня, в У. Н. Домі, 1523 Гікори Стр., о год. 3-тій пополудни. Проситься членів прийти на сей мітінґ, бо є важні справи; буде також справа Сиротинця-Захисту У. Н. Союза. — Мих. Паращак, предс.; Т. Владика, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Димитрія, від. 301, повідомляє усіх своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, дня 7-го серпня, о год. 2-ій, зараз по Сл. Божій, в гали церковній при Ірі і Робей ул. Кождий член мусить конечно прибути на той мітінґ, бо є важні справи, які не можуть чекати довше. Довгуючі члени мусять виповнити свої довги до 7. серпня, в противнім разі будуть суспендовані. Неявившіся члени будуть мусіли сплатити кару. — Николай Слівінський, секр.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. Тов. Тараса Шевченка, від. 349, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, дня 7. серпня, о год. 2-ій пополудни в Ліберти Гол. Проситься всіх членів прийти на час і кождий, хто ще не зложив жертви на Сиротинець, щоби був ласкав принести на сей мітінґ. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости. — Ілько Шигира, предс.; Ілько Лесик ,кас.; Дмитро Федина, секр.

Петро Франко.

ГРАЧ

Я старий картяр. Фаховий грач. Вже зза цього самого, що карти не тільки що були моїм одиноким заняттям двацять пять літ, отже від часу, коли я покинув військову службу в степени поручника, а радше служба мене покинула, не тільки оказалися для мене ласкавими, але приспорили мені, що рідко буває, круглу суму так, що я дав собі звільнення і жию зі своєї „картярської" пенсії.

Я, що грав без ніякого зрушення, усе одно, чи програвав до останньої копійки, чи „зризував" когó до ниточки, люблю тепер дивитися на зворушення інших. Як багато почувань відбивається на обличі, а особливо в очах, молодих, недосвідчених грачів! Я виробив собі на основі довголітних спостережень такий досвід, що майже ніколи не помилявся і вгадував згори, яка в противника карта. Другим фактором, який приходив мені з поміччю, це була моя велитенська сила волі. Я умів слабшим волею накидувати свою гадку. Завсіди, коли противник вагався, яку кидати карту, всціп я кидати ію; яка підходила мені. Я не був шулером; найстрогіший комісар поліції не найшов би в моїй грі нічого незаконного. Бож піддавання гадок у цих заскорузлих законодавствах покищо не підлягає карі. Але властивою тайною успіху моєї гри це було читання гадок. Так піддати гадку можна тільки відповідно настроєному, людині, зі слабшою силою волі, але прочитати гадку можна в кожного; чим сильніша воля людини, тим енергійніща гадка, тим лекше її прочитати. Властиво не ходить про прочитання гадки у всіх її подробицях. Вистане зовсім, коли співграч подумає „добра карта", „тяжко", „зле", „граю". В юнаків видно це на обличі, але в старого грача, а особливо професіонального, обличче творить камінну маску: на нім не відбивається найменше зворушення.

Професіональні грачі, які по парталочки вміють обігравати новиків — „зелених", необізнаних зі способами чи то простого, безпосередного обману, так частого в картяних грах, чи то посередного при помочі алькоголю, чи третіх осіб. Так, так, алькоголь і гарні товаришки, це для підрядних шулерів два атути. Оба ці способи затуманюють, розбуджують пристрасти, роблять сліпим. А тоді так легко ловити рибу в каламутній воді!

Через своє марнотравство в молодечих ще літах опинився я раз у безвиходному становищі. На пароході, яким я плив, кидав банок заводовий шулер. Я це пізнав відразу по його гладко обголеному обличчу, спокійних, але проворних рухах, бездоганній краватці та по тім, що він покляв собі метою „обібрати до чиста" якогось дідича з товстезним портфелем та червоним від вина обличчем.

По скінченій грі я стояв на помості за комином і ждав на щасливого побідника. Ждати прийшлося недовго.

„Ум-гууу!" — невиразно витягнувся він, — „завтра конець!"

Я підступив до нього: „Позвольте, добродію..."

„Чого вам? Стріляю, коли простягнете руку!"

„Чого там стріляти? Я-ж не відбираю у вас виграної. Думаю, що для вас відповідніще буде сісти. Ну, ось, маю до вас предложення..."

Шулер бистро, на скільки позволяла на це ніч, осяяна тільки зорями, оглянув за цей час у всіх подробицях мене і рішив, що я не насильник і сів на бортовій лавці так, що кожної хвилі готов був схопитися.

„Ви шахуєте при грі!" — почав я свою вступну бесіду.

„Як ви смієте?" — засичав добродій.

„Ось бачите, як ви це тихо приймаєте до відома і цілком слушно; голосний скандал був би для вас рівнозначний із утратою обох портфелів, ну і свободи так на півтора року!"...

Добродій роздумував над положенням.

„Ви це агент, ви..."

„Я теж професіоналіст. Я, одинокий зпоміж цеї першокласної публики, бачив цілком виразно, як ви підсували аси і королі замісць сімок і вісімок, як тисячки ховали до правого, а дрібні до лівого портфеля, як заховали фальшиві, значені карти"...

„Кілько хочете?"

„Я в крайній потребі. Я певний, що ви подасьте мені праву руку..."

„А колиб я вас казав арештувати за вимушення?"

„Не можете, бо карти, позначені вами в цілій бандеролі, находяться у вашім плащи".

Я цього не знав перше, але гадки цього добродія казали припускати, що він боїться ревізії, а поліції ще більше. Він сягнув по лівий потфель, але я спинив його рух:

„Я в крайній потребі", — повторив я ще раз.

Добродій глянув на мене і колиб самим поглядом можна було знищити, то я певно був би знищений; звільна сягнув по правий портфель і хотів його отворити.

„О, не завдавайте собі труду, портфель прийму від вас на спомин".

Добродій думав хвилину, чи вибухнути гнівом, чи скинути мене поза борт парохода. Але пятнацять кроків від нас стояв капітанський місток, а поміччник капітана глядів у нашу сторону. Поволи, поволи, немов під страшним примусом, піднялася рука з портфелем. Я спокійно сховав портфель.

„Колиб ви захотіли тепер затерти сліди і зробити на мене донесення за крадіж вашого портфеля, то це було би цілком безуспішне. В мене ніхто нічого не найде".

„Ти, чорте, вгадуєш гадки. Уважай, щоби наші дороги не зійшлися".

„Покищо я дуже вам зобовязаний за допомогу".

Від цього дня минуло трицять літ. За цей час пересунулася перед моїми очима велитенська юрба людей усіх рас і відтінків. Мене охопила охота подорожувати і я грав у Ню Йорку, Каїрі, Калькуті, Дарджілінгу, Токіо. Грав із незмінним щастям. За цей час удосконалив свою психольогічну методу до найдальших границь. Професіональних грачів із їх дурацькими способами обману я обминав, де міг. Бодай я ніколи не сидів із ними за одним і тим самим столом. У жінок, на скільки не уважав би їх за обєкт до визиску, міг би був мати щастя. Але я боявся цього. — Хто має щастя у жінок, не має щастя в грі, — а я дуже сумнівався, чи щастя у жінок дасть мені усе те, що давало досі щастя у грі. Адже за гроші можна мати все... до жінок включно. Ріжниця тільки в ціні. А мені покищо навіть найменша сума видавалася за високою. З часом може...

А тимчасом трицять літ не минуло безслідно. Моє чорне волосся протягнулося срібними нитками, постава з молодечої стрункої стала струнка по мужеськи. Завдяки всім можливим спортам, які є одинокою моєю пристрастю (гра в карти це заняття деколи навіть скучне, а не пристрасть), фізична сила і здоровля не покидали мені ні на один день. Мої знамениті боксові удари здобули мені повагу навіть у Каліфорнії, а зручність у володінню фльоретом дозволила пережити пригоди в Неаполі, влучне стріляння з пістолі охоронило мене від маленької дірочки в моїй власній шкірі в Берліні.

І ось я опинився у Бадені під Віднем. В половині сезону життя кипіло і шуміло, як російський самовар, елегантні пані і панове зі всіх сторін світа показували як найбільше европейської оглади і ввічливости в курґавзі і великім прегарнім парку. Ці хвилини примусу відбивали собі за те подвійно в дома. Я заняв у гарнім пансіоні „Болїє" при вулиці Мархета три роскішні кімнати. Платили за них добряги Віденці, Берлінці та Монахійці солені гроші.

В салях касина офіціяльними грами був віст, преферанс і тарок, але в побічних покоях, коли хто мав що, то міг програти довільні суми в фараона, ферблю і в банк. У пивниці кружляла елеґантна рулета... Одним словом: заряд дбав про добірні розривки для добірних гостей.

Раз пізним вечером, коли ще за вчасно було йти до зеленого столика, сидів я у парку на лавочці, напів захований гильками роскішної маґнолії. Переді мною терасами збігав парк, заквітчаний внизу яркими електричними огнями курсальона. На ліво внизу сторчав моноліт, окружений прегарними, дивовижними кактеями. Нагло моноліт розділився і рінь заскрипіла під легкими кроками. — Дві темні постаті звільна приближалися до лавочки, на якій я сидів. Вони говорили з тиха, здалека слів це можна було розібрати, але коли станули два кроки від лавочки, вдарили мій слух слова наче бичі:

„Мамо, може тут сядемо на хвилечку?"

Ах, так це давно-давно не чуті звуки рідної мови! Ціла филя споминів налинула на мене! Забулися столиці цілого світа, найелеґантніші сальони усіх столиць, найпустіші слова з найкраще зарожевлених усточок красунь старого і нового світа. Вмить станув мені перед очима родинний, брудний, жидівський Львів! Нагадалися скромні, бідні балі, нагадалися ще скромніші провінціональні красуні з провінціональною щирістю та провінціональні мами з сердечною гостинністю! Цей світ який я без жалю покинув і який наче докором ставав мені як живий перед очи! Де я був? Чи той світ ще істнував? А як істнував, то чи остав таким самим, чи може змінився і як саме?

Але на довгі ремінісценції не було часу. На другім кінці лавочки, мабуть мене не помічаючи, а може, коли й помічаючи, то маючи певність, що чейже тут на одній лавці не зійдуться два земляки, йшла оживлена розмова:

„Мамочко, позволь, що заграю у рулету. Я маю таке щасте!"

„Чи думаєш, Льоню, що коли програєш кілька тисяч, то стане тобі лекше?"

„Ні", — завзенів срібний сміх молоденької мабуть Льоні, — але коли виграю, то низка перел буде чудовою памяткою".

„Про мене, виграй собі перли, але не дам тобі більше, як триста ґульденів".

„О мамочко, які ви добрі, щасте зробить із них трицять тисяч".

„А як програєш, то не журися дуже; без перел іще ніхто не помер. Це навіть не скоротить нашого побуту".

„Підемо разом?"

„Не знаю, доню, я сьогодня підняла в банку всю нашу готівку і колиб так хто злакомився на мою чорну торбу"...

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ НЕ МАЮТЬ І УКРАЇНЦІ ЧАРІВ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЯ?

В американськім „маґазині" „The National Geographic Magazine", який попри дуже ґарні статті про ріжні краї світа подає ще кращі фотоґрафії, найшов я в зошиті за липень статтю про пригоди подорожних на ріжних островах Атлянтійського океану, а в тій статті одну фотоґрафію, котра певно пояснить нам, чому богато Українців не приступає до запомогової організації.

Так, стаття про Українців навіть не згадує, а про те пояснює, чому наші люди не дбають за обезпечення в запомоговій організації. Фотоґрафія показує чорного Араба з африканського краю Сенеґалії, а в нього на шиї щось гейби ті „шкаплірі", що то їх носять наші латинники-католики. Два шкіряні пуделочка, а в них блаґословеньства й чари магомеданського чарівника. То є, ми його називаємо чарівником, себто щось гейби обманцем, але сі Араби уважають його святим чоловіком, священиком. Сей священик їм сказав, що ті пуделочка захороняють: від утоплення, вбійчого нападу, вкушення гадини, або другого випадку. Автор так і назвав їх слушно чарами „життєвого обезпечення".

Варта булоби вам поглянути на те гордо-щасливе лице Араба з чарами життєвого обезпечення, завішеними на його шиї. Таку саму гордість бачив я в неодного Українця, якого я став переконувати про потребу забезпечити свою жінку й діти на випадок смерти. Один якраз так випняв груди вперед, гейби хотів сказати мені, що зі своїми чарами на грудях він не боїться ніякого удару в них. Другий якраз так прижмурив очи та ненависно сказав мені: „Що ви будете мені говорити про якусь секурацію? Хиба я про неї не забув більше, як ви про неї навчитеся?" А третий засичав на мене через зуби: „Як мені буде треба вашого сполку, то я самий буду знати, коли мені його треба буде. Я ще вмирати не збираюся".

Та як погляну на ту фотоґрафію Араба з чарами життєвого обезпечення, що його захороняють перед утопленнєм, нападом, гадючою їдлю, тай як нагадаю собі тих усіх Українців, до яких я говорив про Союз, то питаюся себе: „Не знати, кілько то з тих Арабів, що такі певні своїх чарів, справді померло від нападів, від гадюк і від утоплення? І скілько то тих Українців, що мали „зачароване життя", та знали без мене, коли вони будуть умирати та потребувати Союза, померли нагло й несподівано, не маючи навіть часу подумати про Союз?"

Союзовець.

—o—

БУВАЄ ТАКЕ МІЖ ВІВЦЯМИ І МІЖ — ЛЮДЬМИ.

Кілька літ тому, пригадую я собі, працював я в одній різниці, де били рогату худобу. Відтак я працював на різниці, де били самих баранів і овець. І був там між тими вівцями баран, який без найменчого клопоту водив овець на різню. Коли треба було гнати овець на різницю, то один з робітників брав того барана з собою. Він уже був так освоєний, що ішов за ногами чоловіка, та їв з рук, як собака, що би ви йому не дали. Коли овець випускали з ваґонів, він усе біг попереду та без найменчого клопоту вів їх під ножі різників. Так різали баранів і овець, і він собі стояв у гурті тай ногами тупцював, гейби дожидаючи своєї черги, але його ніхто не різав, бо його зазначили червоною стяжкою на знак, що його не вільно торкатися.

Кілько то разів приходить мені на гадку той учений баран, коли я дивлюся на тяжку боротьбу нашого народа за кращу долю в світі, а попри них побачу людий, що нібито такі, як другі, ще й кращі, як другі, нібито провідники, а народ тільки ведуть на поталу ворогам. Як той баран, вони ходять сумирно за ногами ворогів. Як той баран, вони їдять з долоні ворога, що їм подати. І щадять їх вороги, не нищать, і відзнаки їм дають, — одні вороги червоні, другі вороги чорні, инчі червоно-білі, чи фіолетові, як там до ворога, — і за ту відзнаку вони пильно сповняють свою службу барана, що овець водить під ніж різників.

Ф. Ф.

—o—

СВОЇ ЛЮДИ ПРОТИ СВОГО НАРОДА.

В нашій місцевости кількох діяльних Союзовців зібралося піти поміж наших Українців за жертвами на Сиротинець при Українськім Народнім Союзі. Проти збірки виступив нагло парохіяльний предсідатель.

„Хто вам дав право збирати жертви серед членів парохії?" — став він кричати.

Одна членкиня, що належала до збираючих, пояснила предсідателеви, який показав, що він більше голосний, як розумний; „Ми дозвіл маємо від Українського Народного Союза. За те, що гроші будуть післані на своє місце та зужиті на ту ціль, на яку люди дають, свідчить печатка й підписи урядників нашого відділу".

Та парохіяльний предсідатель далі кричав та розбивав справу збирання жертв на Сиротинець. І я тепер питаюся сею дорогою: Чи вистарчить написати сі слова, чи може треба буде про сю роботу парохіяльного предсідателя написати з поданнем його імени? Чи він думає собі, що будемо далі толерувати того рода розбиванне? Чи вистарчить йому отся осторога, чи може треба буде звернути близчу увагу на його діяльність серед наших людий?

Місцеві Українці знають добре, що Українцям треба Сиротинця. Вони бачуть добре, як богато наших людий роспивається а ті, що їм малиби помогти, не мають нічого проти того, хочби наші й послідну сорочку віддали не собі, а їм, під якоюсь покришкою.

І. Ч.

—o—

ЧОМУ ГРОМАДА НЕ ДІЯЛЬНА.

Неодин уже знакомий питався мене, чому наша громада Сиракюз так мало дає про себе чути. Кажуть мені, що прецінь нас тут є немало, але сліду від нас у народній роботі великого нема.

Воно справді так може виглядати. Та для сього й є ріжні причини, і про них треба собі явно сказати, коли маємо колись зробити краще.

З гори треба сказати, що справді в нас є богато Українців. Є в нас богато Українців з Поділя, і Українців з Лемківщини, але біда якраз у тому, що відай за один нарід вони не вважаються. Богато Лемків думає, що вони не Українці, що вони немовби нарід для себе, а не частина українського народа як Подоляки, Гуцули, Кубанці, і другі.

Я бував по других громадах і бачив, що там Українці з ріжних українських племен уважають себе всі таки Українцями, подібно як польські Мазури, і Поляне, чи як там, усі вважаються за Поляків, а Баварці, і Саксонці, і Прусаки вважають ся за Німців. Та ся спільна свідомість не могла в нашій громаді виробитися, бо наші Українці за мало жиють спільним життєм. Українського Народного Дому в нашій громаді нема. Люди не мають де сходитися та пізнаватися.

Одиноке спільне життє се при церкві. Та кождий знає, яке се життє. Як трафиться священик-патріот, то воно причиниться дещо до розвою народної свідомости та посуне нарід уперед. Але як случиться священик, якому передовсім важний бизнес, то він допустить при церкві тільки кількох крикунів, щоби вони боронили сліпо всякого поступку священика, хочби його й боронити не можна. Певно, що для розвою народної свідомости тут місця нема. Як громада дозволить замкнути собі рот, не повстане проти того, щоби її казали як дітям тільки слухати, а не забирати слова в ніякій, хочби найважнійшій церковній справі, то певно, що се мусить відбитися тяжко на народі: нарід мусить збайдужніти до народної справи. Така громада позволить, щоби священик замісць виробляти у них почуття людської й національної гідности, підбехтував серед них ріжниці між Лемками а Подоляками. Навіть до церковної справи в таких людий мусить початися рівнодушність, коли вони бачуть, як молитви вживається на те, аби замикати на парохіяльних зборах людям уста, щоби вони не поговорили про те, як Ляхи накладають на наші церкви шори та запрягають церкви до польського воза. З Христової науки робиться насміх, бо вживається її для закривання ляцької політики. Люди, які не можуть виговорити своїх жалів, передискутувати справ на публичних зборах, говорять один проти другого по закутках. Нарід огірчується, розєднується, зненавиджує себе щораз більше.

Але се власне починає вже пробуджувати нарід. Людям уже досить ненависти. Підносяться голоси, що треба з тим покінчити. Говорять про се всі: і Подоляки, і Лемки. І одні й другі вже починають відчувати, що не свариться їм треба, але лучитися, єднатися, любитися. Як діти одної матери, одної Неньки-України. Роздор може помогти тільки ворогам народа та тим, що вороги хочуть помагати. Люди починають розуміти, що як вони не злучаться, то зложений ними маєток опиниться скоро в чужих руках. Вони кличуть до згоди й єдности та до оборони прав цілої громади. Я сподіюся, що за якийсь час вже Українці почують, що сиракюзька громада взялася назад до народної роботи.

Сиракюзький громадянин.

ЛЮДСЬКІ ПОМИЛКИ НЕ Є ГРІХОМ.

Був за княжих часів в Київі суддя, якого знала ціла околиця як дуже розумного й справедливого чоловіка.

Одного разу зайшов до нього зі скаргою купець і почав оповідати, як його брат спричинив йому велику страту.

— Поїхав він до Царгороду, — казав купець, — повіз на продаж пятьсот соболевих шкір, та там їх і запропастив.

Тут оповів купець подробиці цілої події, як її чув від свого брата.

— А чи довго ти з ним у спілці? — питав суддя.

— Уже тринацять літ — відповів купець.

— А чи ошукав він тебе колинебудь за той цілий час?

— Що правда, то ніколи ані на волосину. Тому я повірив йому сю послідну нещасну справу.

— А чи щиро дбав він завсіди про твоє добро?

— Що правда, то завсіди щиро, крім отсего одного випадку.

— А чи не думаєш, що він ошукав тебе? Може шкіри він продав і гроші заховав собі...

— Ні, сього я не думаю, — сказав купець, — так він не зробив. Він наразив мене на велику страту своєю недбалістю.

Суддя казав прийти купцеви другого ранку і привести оскарженого брата, а вже він справу полагодить.

— — — — — — — — — —

Прийшов другий день і купець зі своїм братом явилися в суді. Та коли увійшли, то суддя починав уже розбирати иншу справу.

Оскаржуючий оповідав, що він, ідучи на лови, наняв найкращого стрільця, якого знав у цілій околиці Київа, та він показався нездарою.

— Найкращого тура, — казав він, — якого побачив я за цілий час ловів, він не поцілив. Та не лише одного тура...

І почав він вичисляти инші випадки де найкраща звірина утікала зперед очей.

Оскаржений боронився, казав, що він все зробив, що міг, тількиж він не всевидючий і яко чоловік може помилитися. Однакож суддя не брав всего того під увагу і видав такий засуд:

— Майно — хату і поле стрільця продати і заплатити страту, яку поніс він своєю нездарністю тому, хто його наняв ідучи на лови.

Купець прислухувався цілій тій справі і по її закінченню звернувся до судді:

— Не моя річ мішатися в законні діла, до рішення яких я ані підготований, ані покликаний; однакож чи не міг би я зробити до цілої тої справи своєї уваги?

На те суддя:

— Дуже рад, друже, що ти прислухувався і думав. Се знак, що ти рівнож будеш невдовзі суддею. Тепер скажи, що ти думаєш і говори зовсім щиро.

— Я не так рішив би сю справу, колиб я був суддею, — сказав купець звиняючись.

— Як же ти рішивби?

— Я став би на тому, що нема на світі стрільця, який би не хибив і се повинен був знати найшерше той, хто стрільця нанимав. Сам я між стрільцями був колись непослідний і на стрілецтві не зле розуміюся. Міряєш, а там і хибиш. Иншим же разом випустиш стрілу з лука мов знехотя і вже досягнув, що хочеш. Так і тут. Боярин не нанимав всемогучого божого ангела, але звичайного чоловіка.

— Тількож уважай, — пригадав купцеви суддя, — що сей стрілець бояринови ані брат, ані ніяка рідня взагалі.

— Се було би в мене неважне, говорив дальше купець, — в мене рішало би то, що я сказав перед хвилею.

— — — — — — — — — —

Суддя заговорив поважно:

— Розважав я довго доручену мені вчера твою справу і постановив тебе самого взяти на суддю. Боярин і стрілець, яких ти перед хвилею бачив, се ніхто инший, як ти зі своїм братом. Се була твоя власна скарга, поставлена в такій формі, щоби стала тобі зрозумілою. Боярин і стрілець, се мої два товарищі, яких запросив я тобі на науку.

Ніяково стало купцеви, коли таке почув, а суддя говорив дальше:

— В усім, що ми в життю плянуємо, в усім, що робимо, ми ніщо, лише звичайні стрільці. І нема між нами такого стрільця, який би не хибив, і тому помилка по твоїх власних словах не є гріхом. Нині зробиш помилку ти, завтра я. І ти, коли поручав твою справу братови, то поручав не всевидючому ангелови, тільки помильному чоловікови — такому як і ти сам. А ти сам вчера заявив, що оскаржуєш брата лише о недбалість у виконанню поручення, в щирість же його віриш, — чи не так?

— Так! — відповів купець.

— І ось тому, — продовжав суддя, — твоя справа ясна і скінчена. Ти сам нині був своїм суддею. Сам ти сказав, що на похибках стрільців розумієшся і їх гріхами уважати не можна. Те саме з стрільцями на ловах, те саме з стрільцями, що досягають инших цілей. Се звичайна, неминуча слабість усіх людей. Крім того пригадую тобі ще одно: Коли ти так розумно виправдав стрільця, який був бояринови зовсім чужий, то оскілько більше повинен виправдати того, хто є твоїм рідним братом!

— — — — — — — — — —

Стало тепер все ясно купцеви і він признався, що не щирість, але нерозумна жадоба руководила ним супроти рідного брата. Скінчилося все тим, що заплативши охотно грошеву винагороду судді за науку, помирився з братом, приріkаючи йому повне досмертне довіря.

Минули часи, коли такі судді жили. Нині і судді не ті і судові справи не відбуваються в такий розумний, простий спосіб.

Однакож чи справді перевелися на світі подібні справи? Чи не скаржуть нині брат брата не за нещирість, але за звичайну людську похибку, яку кождий з нас може зробити?

І тому нехай кождий з нас стане тим розумним суддею і судить так справедливо, як судив суддя давних, старих часів. Судімо другях у нашім життю так, як бажалиб ми, щоби нас судили.

ПАРАДИ.

Мене не було деякий час в Польщі.

Коли я з полекшею виїздив, була саме парада. Не тямлю докладно яка, бо мій реєстр польських парад за останній рік, що був списаний на 300 сторінках, десь затратився. Мабуть витали мексиканську місію. Тямлю: музики вигравали, хоругвки маяли, маяли, польські улани їхали і співали відому на весь світ польську пісню, яку відтак вкрали безлично Москалі та переробили на „Волгу, Волгу"..

„Wisło, Wisło, rodna matko
Wisło, polska ty rzeka,
Nie widziała ty podarka
Od polskiego ułana..."

Не знаю, чи оця Вісла „відзяла" того „подарка", але я бачив, як стара фіякерська коняка, що тягнула мене з баґажом на стацію, сміялася на весь рот. Тішилася мабуть, бідолашня. В життю чейже так мало радости!...

— — — — — — — — — —

За кордоном бачив я, як люде працюють. Бачив фабрики, бачив чисті, просторі, асфальтові вулиці, приглянувся до серіозности державного житя...

А все таки, чогось мені не доставало і вдоволення в мене не найшлося.

Чому?

— Парад не було! Не було того „трамтадрата", до якого вухо і око привикло.

— Де парада? — кричала душа.

— Нема! Сядь тай плач, нема!

— — — — — — — — — —

Цими днями вернув я знову до Львова,

І знову була парада.

Побачив мальовниче збіговище на вулицях, прапорчики маяли на трамваях, музика врізала під вуха „Муй ти розмарине"... а конини сміялися.

— Що це таке? — спитав я знайомого, а серце так і затріпотало з насолоди.

— Парада.

— Гості з Франції?...

— Ні, іменини.

— А уродини?...

— Вже були!

— А хрестини?

— Ще будуть!

— Чую, а мені так по пузі неначеб салом потягнув.

— Ой... — застрягло мені розніжнено в горлі, — ой...

— Ну!

— Ой... чизно наша!... — понеслось відрадно з музикою.

В той мент на моїх очах зломив поліцейський кінь ногу, що застрягла необережно у півметровій ямі, яку консервує маґістрат на вул. Льва Сапіги.

Збиточний вітер гнав стовпи пороху, нагадуючі своїм величним виглядом ісляндські гейзери.

Від всього довкруги повіяло чимсь своїм, рідним... „калабаневатим".

А музика грала, грала, прапорчики маяли, небо і земля дихали парадою.

— Парада!... — кричала душа.

А розум вирішив:

— Дійсно, наша країна сотворена для паради!...

Аристид Шишка.

**В здоровому тілі, здорова душа
Та часто буває не варта гроша,
В уломному тілі буває душа,
Що красою весь світ і Бога втіша!**

Ів. Франко.

БЕЗВАРТНІСТЬ ЖИТТЯ РОБІТНИКА У БОЛЬШЕВИКІВ.

Інспекція праці у Луганську зареєструвала за рік 13,000 нещасливих випадків у фабриках цього округа. Число смертних випадків в порівнанню з попереднім роком зросло на 77%. Причиною цього недостача фахового надзору і знищені машини.

ЗАКЛИК

Філаделфія, Па.

Хвальна Редакціє!

Прошу помістити залучений „Заклик", який я одержав з Рідного Краю.

У відповіди на понизший заклик ми, що походимо зі згаданих у заклику сіл, та мешкаємо у Філаделфії, зійшлись і вибрали зпоміж себе комітет, в якого склад ввійшли по одному земляки з кожного села. Комітет сей представляється слідуючо: Никола Ковбель, голова, зі села Козівка; Данило Ґрамяк, секр., з Козівки; Антін Дяківський, касієр, Криве; контрольори: Теодор Липка, Дібще; Петро Ґрамяк, Козова; виділові: Іван Медвідь, Вікторівка; Дмитро Меліш, Олесин; Онуфрій Дулеба, Комарівка. Прошу тому усі згадані у відозві села приступити негайно до сего доброго діла, яке наші Родимці розпочали в краю.

По близші інформації прошу звертатись до филаделфійського комітету, якого адреса є слідуюча:

Mr. Antin Djakiwskyj,
4761 Stiles St., Frankford,
Philadelphia, Pa.

До всіх Братів-Земляків Козівщини (Судовий повіт Козова, в Галичині), замешкалих в Америці.

Дорогі Родимці!

Повідомляємо Вас, що ми, галицькі Українці, борючись за визволення української землі мирним способом, який тепер можливий під польським ярмом, стараємося здобути зорґанізованою роботою цілого Українського Громадянства усі господарські вартости праці, тобто землю, торгівлю і промислові підприємства на своїй рідній землі. Що роблять усі Українці по цілій Східній Галичині, те робимо і ми у себе на цім маленькім клаптику української землі, Козівщини, де беремося поволі до цеї пляновоі роботи. Маємо в Козовій „Філію Просвіти", яка має під своїм доглядом усі селянські читальні „Просвіти", а ще покликали до життя в 1926. році Торговельну Кооперативу „Воля", яка стане осередком для цілого повіту, та заклали: Повітову Ощадно-Кредитову спілку „Українська Каса", кооператива з обмеженою порукою. — Отце є та наша зброя в мирнім часі, якою хочемо і мусимо здобувати незалежність української нації.

І подаючи це до відома нашим землякам з Козівщини в Америці замешкалим, закликаємо їх до спільної роботи, бо лише спільною роботою здобудемо великі діла, та дійдемо до великої мети визволення цілої нації.

Ми покличемося тільки на приклад Жидів, які в остатнім році одержали від своїх американських одновірців великанські суми долярів позички.— А преціњ Жиди у нас мають доволі й своїх капіталів.

Ми, Українці, дійсно позбавлені усякого кредиту в польських банках, а не маючи дешевого кредиту, не можемо розвиватися економічно, не можемо творити і провадити торговлі, промислу і рільництва, не можемо поступати на перед! Тому відзиваємося до всіх свідомих наших земляків з Козівщини в Америці замешкалих, щоб вони стали членами нашої „Ощадно - Кредитової спілки Українська Каса" і помістили хоч не величку частину своїх капіталів в нашій касі, хочби по 10 долярів, 20 дол., 30 дол., 100 дол., і тими ощадностями дати нам змогу розвинути в повіті широку роботу.

Наша каса буде платити той самий процент, що в Америці платять банки і дамо всяку забезпеку звороту вложеної ощадности.

З малих вкладок ми можемо мати великі оборотові капітали і моглиб виконати широку роботу в козівськім повіті на господарськім, торговельнім, промисловім і культурно-освітнім поли.

Головним черговим завданням нашої роботи є тепер будова власного **Народнього Дому в Козовій,** який ставби осередком пляновоі роботи на цілий судовий повіт. Тому кличемо наших американських земляків Козівщини закладати місцеві кружки для збирання вкладок на цю будову.

Возмімся з запалом до всьої цеї роботи, а поборемо усі трудноці, що зустрічаємо по дорозі до нашого визволення, політичного і економічного.

Місцевости, що належать до судового повіту Козова:

Козова, Криве, Дібще, Комарівка, Козівка, Цепів, Вибудів, Олесин, Вимислівка, Глинна, Плавуча мала, Плавуча велика, Цецори, Хоробрів, Хоростець, Золочівка, Каплинці, Будилів, Медова, Таврів, Дмухавець, Слобідка, Городище, Плотича, Росоховатець, Іщків, Богатківці, Теофіпілька, Беленків, Слобода, Вікторівка, Кальне, Юзефівка.

Козова, дня 10. березня, 1927.

ФІЛІЯ ТОВ. „ПРОСВІТА" В КОЗОВІЙ.

Наконечний, голова.
П. Костів, заст. секр.

ПОВІТОВА ОЩАДНО-КРЕДИТОВА СПІЛКА „УКРАЇНСЬКА КАСА", Кооператива з обмеж. порукою, в Козовій:

Др. М. Стадник.

В ТЮРМІ КОХАННЯ.

Будапештська поліція викрила недавно одну справу, що нагадує нам якісь кримінальний роман. Річ іде про молодого студента Володислава Кертвелієзі, якого жінка, що його любила, тримала через два роки замкненого під ключем в комірці. Хлопець, що має тепер 25 років, дістався на волю щойно при допомозі поліції.

Ціла ця історія відбулася в мешканні жінки нотаря пані Месарос. Її мужа, Юлія Месароса, заіменували перед трома роками нотарем в якімсь малім містечку і він перейшов туди, а жінку лишив у Будапешті. В жовтні 1925 року винаймила пані Месарос один покій свойого мешкання студентові Володиславові Кертвелієзі. Від того часу завважили сусіди, що вікна, які виходили на подвіря, були завсіди заслонені густими фіранками.

Молодого чоловіка, про існування якого знала тільки сторожиха і кількох сусідів, ніхто не бачив ніколи в домі. Один раз тільки бачила його сторожиха на ганку і відразу впало їй в око, що студент за тих кілька місяців дуже змінився. Мав довгу бороду, бліде лице, непевний хід і похилену постать. Як тільки углядів сторожиху, налякався і втік до хати. По домі ходили з того часу цілі леґенди про тайну заслонених вікон. По якімсь часі стверджено, що пані Месарос тримає хлопця в неволі. Оповідали, що він зовсім підпав під вплив тої жінки, не продовжує акдемічних студій і перервав навіть всякі звязки з батьками, що живуть у Фінфкірхен.

Раптом надійшов несподіваний зворот в цілій тій історії. Студент утік зі своєї вязниці. Він вибив шибу в вікні своєї комори, вискочив на подвіря, пішов на двірець і поїхав до Фінфкірхен. Родичі дуже налякалися, побачивши сина хорого і дуже занедбаного. Але студент не витримав довго дома. Вже по вісьмох днях заявив матері, що не може жити без пані Месарос. І хоч нещаслива мати намагалася всякими способами його затримати, він зник одної ночі без сліду. На другий день появився він знову в мешканні пані Месарос. Сусіди знову зауважили, що вікна його комірки заслонені густою фіранкою.

По якімсь часі порішила мати студента поїхати до Будапешту, щоби — коли цього буде треба — навіть насильно визволити свойого сина. В товаристві одного свояка пішла вона до мешкання нотаревої. Стукали через пів години до дверей, але ніхто не отворяв. Завізвано поліцію, якій прийшло до помочі двох детективів. Їм також ніхто не отворив. Виважено двері. Детективи дістались до замкненої на ключ комірки вязня. Добровільного мученика пані Месарос знайдено хорого і в цілковитому занедбанні. Його перевезено сейчас до санаторії. Справа опинилася в суді.

Клониться дерево плодом обтяжене;
Чесний, розумний і ти так клонись!
Висохле дерево, безмізкії голови
Зломляться, та не похиляться в низ.

Ів. Франко.

КАНАДІЙСЬКА КОЛОМИЙКА.

Наші люде у Канаді
Дуже вчені стали,
Й колиб предки з могил встали,

То-б їх не пізнали.
Через одно не пізналиб,
Бо не розумілиб
Тої мови, що учені
Нею говорилиб.

Треба булоб зо два роки
Їм перетерпіти,
Щоби тую „рідну мову"
Могли зрозуміти.

Канадійські Українці
Вже так приучились,
Що англійську й свою мову
До купи зложили.

Послухайте, та ся мова
Пливе мов рікою,
Як говорить муж до жінки
Про потребу свою.

А де гамер? У салєрі,
Жінка му сказала.
Пішли Кейду до салєра,
Щоб гамер дістала!

А ти, Джов, іди за стайню
І пофіксуй фенца,
А туморов я тя пущу
До галі на денца.

А ти, Бил, найліпше зробиш,
Як кинеш печери,
А підеш з ренчом до плуга,
Тай відкрутиш шери.

Бо шери так затупились,
Що не мож орати;
І тра нести до блекшміта
Пошарпувати.

Д. Сікора.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

МАШИНА ДО ЧИТАННЯ.

Сліпі зможуть тепер легко читати всі книжки і ґазети.

Людська винахідчивість намагається з одного боку зробити вигіднішим життя нормальних людей, влекшити їхню працю то-що, а з другого боку якнебудь допомогти тим нещасним, що від уродження чи може через випадок втратили якусь частину тіла. Одною з найбільш болючих втрат є, як відомо, втрата зору. Сліпий чоловік найбільше нещасливий. Тому винахідники старалися якось помогти сліпим у їхньому нещастю. Винайдено отже спеціяльний спосіб видавання книжок, які моглиб по відповідній підготовці читати сліпі. Але той спосіб невигідний, бо при його допомозі можна продукувати тільки по одному примірникові книжки на раз, отже неможливо достарчити тих книжок багато. Та навіть колиб можна було і більше їх продукувати, то все таки немислимо булоби видавати кожну книжку подвійно, для тих, що бачать і для сліпих. Тому все тільки якась мала частина книжок, які вийшли друком, булаб для сліпих доступна.

Показалося, що требаби знайти якийсь инший спосіб, що давби сліпим змогу читати не тільки всі книжки, але й часописи. Остаточно це вдалося.

Російський професор, Борис Розінґ, видумав автоматичну машину до читання. Ідея винаходу полягає на перетворюванні надрукованих букв при допомозі світляних промінів у голосові хвилі. Машина видає відповідні звуки на кожну букву або цифру. З тих звуків зложена звукова азбука. При допомозі тої машини сліпий зможе читати кожну звичайну книжку чи часопис, вивчивши звукову азбуку. Машина сама перелистовує сторінки ґазети, чи книжки і виголошує звуки.

Тою машиною може послуговатися навіть не сліпий чоловік, коли захоче дати очам відпочинок. Про величезну вартість того винаходу не приходиться й говорити. Бо вона стане у пригоді не тільки сліпим та тим, що в них болять очі, але й богато иншим. Уявім собі хорих, що лежать у ліжку, не можуть рухатися, а через те й не можуть читати. Досі звичайно мусів хтось коло них сидіти і голосно читати. А тепер можна покласти машину до читання і хорий без найменшого руху слухає книжки чи ґазети, яку машина автоматично читає.

Покищо машина придатна тільки для російської азбуки, але Розінґ заявив, що її легко буде примінити й до инших мов.

Голос його пса.

Штукар Набелі, що вмів говорити черевом, сидів раз у огостинниці, а довкола нього зібралось богато цікавих. Нараз пес штукаря отвирає морду і каже:

— Дай і мені зїсти трохи ковбаси!

Люде не могли надивуватись: пес говорить людською мовою!

Один із цікавих не міг видержати і сказав, що хотів би і собі мати такого пса з людською мовою.

— Що коштував би такий пес? Чи не продали би ви його?

— Ні, на продаж я його не маю.

— Навіть за сто дукатів?

— Ні, навіть і за стопятьдесять не продам!

А тамтой цікавий не має спокою. Що то сказала би його жінка, як він вернув би до дому з псом, що наділений людською мовою!

— То дійсно чудо такий пес, беріть двіста дукатів і справа готова!

— Ну, коли ви вже так настоюєте, то продам за 200 дукатів!

Щасливий покупець не відійшов ще й кілька кроків, як пес загавкав сердито:

— Ти продав мене, тепер я за те вже ніколи не промовлю ні словечка!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ